

יובל ברטוב

גיאולוג, מנכ"ל חברת IEI

אתר קידוח למיפוי תפוצת פצלי השמן | צילום: רבקה פוקס

[תוכן זה הוא חלק מרב-שיח. לחצו כאן לדין המלא](#)

פרויקט פצלי השמן בישראל – קידום עצמאות בתחום האנרגיה תוך שמירה על הסביבה

2 במאי, 2010

גיליון קיץ 2010 / כרך 1 (2)

בישראל קיים מרבץ פצלי שמן איכותי המהווה משאב אסטרטגי מהמעלה הראשונה. אם הפוטנציאל המוערך על-ידינו יתממש, ניתן יהיה להפיק נפט וגז בכמות שתבטיח את עצמאותנו בתחום האנרגיה לעשרות שנים, תוך שמירה על איכות הסביבה. מדינת ישראל אינה יכולה להרשות לעצמה שלא לבדוק אפשרות זו. אנו מאמינים, כי בדיקה זו היא אינטרס לאומי מהמעלה הראשונה.

חברת IEI (Israel Energy Initiative) שמה לה למטרה לקדם הפקת אנרגיה ממשאב זה ולתרום בכך לחוסנה הכלכלי והביטחוני של ישראל. ביולי 2008 קיבלה החברה רישיון מהמדינה לחיפוש ולהפקת נפט מפצלי שמן באזור שפלת יהודה. במסגרת תנאי הרישיון התחייבה IEI לבצע ניסוי, שמטרתו להוכיח את היכולות הטכנולוגיות ואת הכדאיות הכלכלית להפקת הנפט מפצלי השמן, כל זאת תוך שמירה קפדנית על איכות הסביבה. רק לאחר הוכחת תנאים אלו, נבקש רישיון להפקה מסחרית.

ישראל תזכה להכנסות גבוהות מתמלוגים וממסים, תוכל לפתח משק אנרגיה ישראלי עצמאי ולגוון את מקורות האנרגיה שלה. הפרויקט יקדם מחקר מדעי בתחום ויבסס שיתופי פעולה אזוריים עם מצרים ועם ירדן, אשר בורכו אף הן במשאב פצלי השמן. פוטנציאל זה מחייב אותנו לעשות הכול כדי לבדוק את היתכנותו.

הטכנולוגיה שתשמש אותנו היא טכנולוגיה חדשנית – שיטת המיצוי באתר (in situ), המבוססת על פעילות בתת-הקרקע,

בטכנולוגיה ידידותית לסביבה, הממזערת את הפגיעה בפני השטח, ללא כרייה וללא צריכת מים. מדובר בקידוחים שקוטנם כ- 30 ס"מ, למעמקי האדמה, שבאמצעותם מגיעים לפצלי השמן, ומחממים אותם בחימום אטי לצורך המרתם לנפט ולגז הנשאבים מעלה. הפקה מסחרית של אנרגיה מפצלי שמן בטכניקה דומה בוצעה בעבר בשוודיה, כאשר האזור שההפקה בוצעה בו הושב לקדמותו באופן מלא ומשמש כיום כאתר נופש וקייט. פרויקטים נסיוניים מתבצעים כיום במספר מדינות בעולם, דוגמת ארה"ב וירדן.

נציין גם כי ניתן להקטין באופן דרמטי את פליטות גזי החממה מהתהליך על-ידי שימוש בתוצרי התהליך עצמם לחימום תת-הקרקע. בנוסף לכך, היות שבתהליך המיצוי התת-קרקעי מתקיים זיקוק ראשוני בתת-הקרקע, נחסכת כמות משמעותית של פליטות בהשוואה לתהליך של זיקוק נפט גולמי קונבנציונלי.

חשוב להדגיש, כי התנאים הסביבתיים בישראל מציגים יתרונות ייחודיים ביחס לאתרים אחרים בעולם. אחד היתרונות המשמעותיים בישראל הוא המבנה הגיאולוגי של הקרקע באזור השפלה הדרומית. מי התהום באזור הרישיון שקיבלנו, מבודדים משכבת פצלי השמן על-ידי שכבת סלע בלתי חדירה (תצורת מנוחה) בעובי מאות מטרים. שכבת הסלע החוצצת אינה חדירה ומגנה על האקוויפר מפני פגיעה. חשוב מאוד לציין, כי ההגנה על מי התהום היא תנאי של הרשויות לביצוע הפרויקט ועבודת החברה נעשית בפיקוח רשות המים, בתיאום איתה ועל-פי הנחיותיה.

כחברה שחרתה על דגלה מצוינות טכנולוגית לצד שמירה על הסביבה שאנו פועלים בה, אנו מעסיקים בחברה את טובי המומחים בארץ ובעולם מתחומי הגיאולוגיה, המים, הנפט, הגיאופיזיקה וההנדסה. כחברה, גיבשנו לעצמנו מערכת ערכים כוללת, שלאורה אנו מנהלים את פעילותנו והיא מכתובה את התנהלותנו בכל פרויקט. ראשית, אנו מתחייבים לפעול בשקיפות מלאה ובפתיחות בכל שלבי הפרויקט, מבידיקת ההיתכנות ועד לשלב ההפקה המסחרית. אנו עובדים בשיתוף פעולה הדוק ובתיאום עם כל הגורמים הרלוונטיים ובהם: משרד ראש הממשלה, המשרד להגנת הסביבה, משרד התשתיות, רשות הטבע והגנים, קק"ל, המועצות האזוריות ונציגי היישובים. זאת, מתוך אמונה כי פרויקט בסדר גודל שכזה יוכל להתקדם רק אם ייעשה בשיתוף פעולה מלא עם כל הגורמים הרלוונטיים. למותר לציין, כי בידינו כל הרשיונות וההיתרים הדרושים לפעילותנו.

שנית, אנו מאמינים כי השמירה על הסביבה ועל איכות החיים באזור היא תנאי מכריע להצלחת הפרויקט. החברה שכרה אנשי מקצוע מובילים בתחום התכנון הסביבתי, אשר פיתחו תכנית סביבתית ותכנית פיקוח על העבודות בשטח. תכניות אלה הוצגו לרשויות השונות וביניהן למשרד להגנת הסביבה, לרשות הטבע והגנים ולקק"ל. בהקשר זה חשוב לציין, כי כל אתרי קידוחי המחקר נבחרו בשיתוף עם נציגי הגופים הללו ולאחר שורה של סיורים משותפים, שמטרתם הייתה איתור המקומות הנכונים ביותר למיקום הקידוחים מבחינה סביבתית (לדוגמה: שטחים חקלאיים הניתנים לשיקום בנקל). פעילותנו בהיבט זה חורגת מעל ומעבר לדרישות החוק היבשות.

אנו מאמינים, כי פרויקט פצלי השמן הוא בעל משמעות אדירה לעתידה של מדינת ישראל וקוראים לכל הגורמים המעורבים – לתושבים, למשרדי הממשלה ולארגוני הסביבה – לפעול במשותף כדי להביא להגשמת הפוטנציאל, תוך הידברות ושיתוף פעולה מלא בין כולנו.